

Z DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU EKUMENIZMU I BADAŃ NAD INTEGRACJĄ W ROKU 2007

W kolejnym roku działalności Instytut, jako jednostka strukturalna Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, kontynuował swą działalność dydaktyczno-naukową. Niniejsze opracowanie stanowi prezentację osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych pracowników Instytutu w roku kalendarzowym 2007.

1. Struktura i skład osobowy

W roku sprawozdawczym działalność Instytutu nadal oparta była na pięciu Katedrach: Zasad Ekumenizmu, Teologii Kościołów Wschodnich, Teologii Kościołów Poreformacyjnych, Dialogu Międzyreligijnego, Badań nad Integracją. Pracownikami poszczególnych katedr byli: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła, dyrektor Instytutu i kierownik Katedry Teologii Kościołów Poreformacyjnych (od 1.10.07 – 30.09.08 na urlopie naukowym w Rzymie); ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej, wicedyrektor Instytutu i kierownik Katedry Badań nad Integracją (konsultor Rady ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski); ks. dr hab. Andrzej Czaja, prof. KUL, kierownik Katedry Zasad Ekumenizmu; ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO, kierownik Katedry Teologii Kościołów Wschodnich; ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO, kierownik Katedry Dialogu Międzyreligijnego; ks. dr Rajmund Porada, adiunkt Katedry Teologii Kościołów Poreformacyjnych; ks. dr Norbert Wons, adiunkt Katedry Badań nad Integracją; ks. dr Dariusz Klejnowski-Różycki, współpracownik Instytutu.

2. Udział pracowników Instytutu w krajowych i zagranicznych sympozjach o tematyce ekumenicznej, międzyreligijnej i integracyjnej

18.01.2007, Gliwice, Gliwickie Wykłady Otwarte, ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – wykład: *Jedność Kościoła i Kościołów według Benedykta XVI*.

7.03.2007, Warszawa, Centrum Formacji Misyjnej, wykład dla przyszłych misjonarzy, ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – wykład: *Sekty i nowe ruchy religijne*.

10.03.2007, Opole, nadanie tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Opolskiego ks. prof. dr hab. Walterowi kard. Kasperowi, ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – laudacja.

10.03.2007, Opole, nadanie tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Opolskiego dr. Hansowi-Gertowi Pötteringowi, ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – laudacja.

26.03.2007, Warszawa, Ogólnopolskie sympozjum ekumeniczne *W drodze do Sibliu*, ks. dr Rajmund Porada – udział.

12-14.04.2007, Brescia, Międzynarodowe sympozjum ACISE (Association Catholique Internationales de Institutions de Sciences de l'Education), *Dialog interkulturowy w edukacji. Nadzieja i perspektywy teoretyczne*, ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – wykład: *Il dialogo interculturale nel campo extrascolastico in diverse aree europee*.

12-14.04.2007, Kamień Śląski, Międzynarodowa konferencja nt.: *Umbrüche gestalten sozia-
lethische Herausforderungen im neuen Europa*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO – referat: *Der
Dialog als Paradigma der Ökumene und Weg zur Einigung der Kirchen und Gesellschaften*.

16.04.2007, Opole, Dom Europejski, konferencja naukowa dla nauczycieli, dr hab. Józef Ur-
ban, prof. UO – wykład: *Sekty i nowe ruchy religijne*.

18.04.2007, Opole, Dom Europejski, konferencja naukowa dla nauczycieli, ks. dr hab. Józef
Urban, prof. UO – wykład: *Sekty i nowe ruchy religijne*.

21.04.2007, Opole, Sympozjum pt. *Antyklerykalizm a współczesna katecheza*, ks. dr hab. An-
drzej Czaja, prof. KUL – wykład: *Antyklerykalizm czy antykościelność?*

9.05.2007, Opole, Dom Europejski, konferencja naukowa dla nauczycieli, dr hab. Józef Ur-
ban, prof. UO – wykład: *Sekty i nowe ruchy religijne*.

13-17.05.2007, Münster (Niemcy), Sympozjum w ramach partnerskiej współpracy między
wydziałami teologicznymi Uniwersytetów w Münster i Opolu, ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła –
wykład: *Gesellschaftliche Interessen an Ökumene – aus polnischer Perspektive*; ks. dr hab. Józef
Urban, prof. UO – wykład: *Nowe elementy w teologii misji i perspektywy misjologii*.

20-26.05.2007, Opole, Radio Plus, ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – audycja: *Słowo i życie*.

24.05.2007, Lublin, Sesja naukowa pt. *Ducha nie gaście. Papieskie wskazania*, ks. dr hab.
Andrzej Czaja, prof. KUL – wykład: *Wyznawać moc Ducha w historii. Myśl papieża Benedyk-
ta XVI*.

30.05.2007, Opole, Międzynarodowa konferencja w ramach „Opolskich Spotkań”: *Region ja-
ko wspólnota kulturowa i etniczna*, ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – współorganizacja.

03-04.06.2007, Warszawa, Międzynarodowa konferencja w ramach realizacji projektu *Pojed-
nanie w Europie Środkowo-Wschodniej*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO – głos w dyskusji:
Kościół katolicki w Polsce przed III. Europejskim Spotkaniem Ekumenicznym Sibi u 2007.

26-27.06.2007, Kamień Śląski, Konferencja organizowana przez Wydziały Prawa i Admini-
stracji w Opolu i Wrocławiu: *Ideowe i prawne uwarunkowania integracji europejskiej*. ks. prof.
dr hab. Stanisław Rabiej – wykład: *Konferencja Episkopatu Polski wobec procesu integracji eu-
ropejskiej (1989-2004)*.

22-26.07.2007, La Salette, Międzynarodowe kolokwium: *Chemins de réconciliation en Eu-
rope*; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – referat: *La réconciliation entre les pays de l'Ex-You-
goslavie dans le contexte de l'intégration européenne*.

30-31.08.2007, Kijów, Międzynarodowa konferencja nt.: *Kościół wobec zagrożeń sekula-
ryzacyjnych*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO – referat: *Dialog ekumeniczny szansą nowe-
go odkrycia chrześcijańskich wartości*.

4-9.09.2007, Sibi u (Rumunia), Trzecie Europejskie Zgromadzenie Ekumeniczne pod hasłem:
Światło Chrystusa oświeca wszystkich. Nadzieja na odnowę i jedność w Europie, ks. dr Rajmund
Porada – udział.

20-23.09.2007, Wiedeń, Międzynarodowa konferencja nt.: *Mensch und Naturrecht in Evolu-
tion*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO – referat: *Zum dynamischen Charakter der Anthro-
pologie in der Pastoralkonstitution „Gaudium et spes”, des Zweiten Vatikanischen Konzils*.

24-27.09.2007, Białystok, XIV Sympozjum Polsko-Szwajcarskie nt. *Duchowość a człowiek
współczesny*, ks. dr Rajmund Porada – referat: *Säkularisierte Gesellschaft – Herausforderungen
für die Kirchen – Erfahrungen der Christen in Polen*.

1-6.10.2007, Kamień Śląski, XII Seminarium Śląskie nt.: *Śląsk w polsko-niemieckiej i europejskiej współpracy interesów*; ks. dr Norbert Wons – udział.

05.10.2007, Rzym, Muzeum Watykańskie, Sesja naukowa nt. *Apokalipsy*, ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – udział.

12.10.2007 Katowice, Sesja naukowa na Wydziale Teologicznym UŚ poświęcona encyklice *Fidei Donum*, ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – przewodniczenie drugiej części sesji.

16.10.2007, Rzym, Sesja naukowa z okazji 750. Rocznicy Urodzin św. Jacka, ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – udział.

19.10.2007, Wrocław (Gmina Żydowska, Dom Edyty Stein, Cmentarz Żydowski) – warsztaty naukowe dla studentów III roku Filologii polskiej – specjalizacja Europeistyka, Kulturoznawstwo; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – organizacja.

08.11.2007, Stadniki, WSD Księży Sercanów, Międzynarodowa konferencja naukowa z okazji 50-lecia pracy dydaktycznej ks. kard. S. Nagyego w WSD Księży Sercanów w Stadnikach, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO – referat: *Samoświadomość Kościoła katolickiego w kontekście jego ekumenicznego zaangażowania*.

21.11.2007, Szczecin, Konferencja naukowa pt. *Joseph Ratzinger – Teolog uniwersalny*, ks. dr hab. Andrzej Czaja, prof. KUL – referat: *Benedykta XVI wizja Kościoła jako komunii*.

4.12.2007, Lublin, Sesja naukowa z okazji wręczenia medali za zasługi dla KUL Abp. Bolesławowi Pylakowi i Abp. Alfonsowi Nossolowi, ks. dr hab. Andrzej Czaja, prof. KUL – referat: *Eklezjologia komunijna. Próba określenia wartości i możliwości rozwoju*.

6.12.2007, Warszawa, Sekretariat Episkopatu Polski, Ogólnopolski Zjazd Referentów ds. Ekumenizmu, ks. dr hab. Andrzej Czaja, prof. KUL – wykład: *Implikacje dokumentu Kongregacji Nauki Wiary „Responsa ad quaestiones”*

6.12.2007, Warszawa, Ogólnopolski Zjazd Referentów ds. Ekumenizmu. Sesja Rady ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – udział

13-14.12.2007, Warszawa, Międzynarodowa konferencja w ramach realizacji projektu *Pojednanie w Europie Środkowo-Wschodniej*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO – głos w dyskusji: 1. *Perspektywy projektu „Pojednanie w Europie Środkowo-Wschodniej”*; 2. *Aktualny stan dialogu katolicko-prawosławnego na forum światowym*.

14.12.2007, Nysa, Konferencja organizowana przez Związek Miast Polskich: *Kobiety w społecznościach lokalnych*; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – wykład: *Ewolucja roli kobiet w kręgu kultury europejskiej*.

3. Ekumeniczne sympozja i sesje naukowe zorganizowane przez Instytut

27.02.2007, Opole – Seminarium otwarte – panel: *Abraham – ojciec wiary*. Uczestnicy panelu: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej; ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO; ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO; ks. dr Rajmund Porada; ks. dr Dariusz Klejnowski-Różycki.

17.05.2007, Opole – Wykład: prof. dr Ernst Ludwig Ehrlich, *Zmiana nastawienia Kościoła katolickiego wobec Żydów (Wandel der Katholischen Kirche gegenüber den Juden)*. Organizacja – ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej (wraz z Fundacją Konrada Adenauera [Przedstawicielstwo w Polsce]).

4. Promocja kadry naukowej z udziałem pracowników Instytutu

a) tytuł profesora

– JAN GÓRSKI, *Nowy paradygmat misji. Teologia misji w świetle posynodalnych adhortacji kontynentalnych Jana Pawła II*, Warszawa 2006, 185 s.; recenzent: ks. prof. dr hab. P. Jaskóła.

– ZYGFRYD GLAESER, *Eucharystia w dialogu. Wokół bilateralnych uzgodnień doktrynalnych Kościoła prawosławnego na temat Eucharystii*, Opole 2007, 367 s.; recenzent: ks. prof. dr hab. P. Jaskóła.

b) rozprawy habilitacyjne

– KRZYSZTOF LEŚNIEWSKI, „*Nie potrzebują lekarza zdrowi...*” *Hezychastyczna metoda uzdrawiania człowieka*, Lublin 2006, 434 s. (kol. hab. 19.06.2007); recenzent: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła.

– MARCIN HINTZ, *Etyka ewangelicka i jej wymiar eklesjalny. Studium historyczno-systematyczne*, Warszawa 2007, 472 s. (kol. hab. 10.01.2008); recenzent: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła.

– ZDZISŁAW KUPISIŃSKI, *Śmierć jako wydarzenie eschatyczne. Zwyczaje, obrzędy i wierzenia pogrzebowe oraz zaduszkowe mieszkańców regionu opoczyńskiego i radomskiego*, Lublin 2007 (kol. hab. 10.12.2007); recenzent: ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO.

c) rozprawy doktorskie

– KARD. WALTER KASPER (Przewodniczący Papieskiej Rady ds. Jedności Chrześcijan) – nadanie tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Opolskiego (10 marca 2007); laudator: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła.

– HANS-GERT PÖTTERING (Prezydent Parlamentu Europejskiego) – nadanie tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Opolskiego (10 marca 2007); laudator: ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej.

– KARD. ADAM KOZŁOWIECKI SJ (emerytowany arcybiskup Lusaki [Zambia]) – nadanie tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (25 lipca 2007); recenzent: ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO.

– G. BARTH, *Personalizm integralny w myśli filozoficzno-teologicznej ks. Wincentego Granata*, Lublin 2007, 252 s. mpsKUL; recenzent: ks. dr hab. Andrzej Czaja, prof. KUL.

– K. KALEMBA, *Misterium paschalne jako objawienie Trójjedynego Boga. Studium na podstawie polskiej teologii posoborowej*, Lublin 2007, 206 s. mpsKUL; recenzent: ks. dr hab. Andrzej Czaja, prof. KUL.

– M. NIEMIEC, *Problem nauki o usprawiedliwieniu w dokumentach dialogu luterancko-rzymskokatolickiego na forum światowym*, Opole 2007, 190 s. mpsUO; promotor: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO.

– J. SEBESTA, *Zasadność kategorii paradoksu w języku i doświadczeniu wiary*, Lublin 2006, 309 [+1+8] s. mpsKUL; recenzent: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła.

– M. SZWAJNOCH, *Historiozbawcze ujęcie biblijnych tytułów Maryi w pismach kard. Leo Scheffczyka. Studium egzegetyczno-dogmatyczne*, Opole 2007, 400 s. mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła; recenzent: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO.

– P. SZELEST, *Teologiczne uwarunkowania stanowiska biskupów polskich wobec integracji europejskiej*, Lublin 2007, 280 s. mpsKUL; recenzenci: ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej; ks. dr hab. Andrzej Czaja, prof. KUL.

– T. TRĘBACZ, *Szatan jako źródło zła. Studium dogmatyczno-pastoralne*, Opole 2007, 234 s. mpsUO; promotor: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO.

d) prace magisterskie

– P. DRÓZDZ, *Matżeństwo i rodzina w judaizmie*, Opole 2007, mpsUO; promotor: ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO.

– T. FORTALSKI, *Maryja jako pośredniczka „w Chrystusie” w ujęciu Cz.S. Bartnika*, Opole 2007, mpsUO; promotor: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO.

– M. LISOŃ, *Eucharystyczny wymiar Kościoła. Studium dogmatyczno-ekumeniczne w oparciu o Dokument Monachijski*, Opole 2007 mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej.

– H. MAICHER, *Integrationsprozess in Europa aus der Sicht Papst Johannes Paul II*, Opole 2007 mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej.

– J. PAWLIK, *Ikoniczny charakter Całunu Turyńskiego w świetle polskojęzycznej posoborowej literatury teologicznej*, Opole 2007, mpsUO; promotor: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO.

– R. PRZYBYŁA, *Ekumeniczny wymiar sakramentu kapłaństwa w pismach ks. prof. Alfonsa Skowronka*, Opole 2007 mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła.

– M. RUPPRICH, *Koncepcja apokatastazy w pismach Wacława Hryniewicza (1978-2006). Studium dogmatyczno-ekumeniczne*, Opole 2007 mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej.

– M. SOBOTA, *Ekumenizm jako „znak nadziei” dla Europy trzeciego tysiąclecia w świetle adhortacji apostolskiej „Ecclesia in Europa” Jana Pawła II*, Opole 2007, mpsUO; promotor: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO.

– K. SOCZYŃSKI, *„Eschatologia nadziei” w ujęciu Wacława Hryniewicza*, Opole 2007, mpsUO; promotor: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, prof. UO.

5. Ekumenizm duchowy

W ramach przygotowań do Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan abp A. Nossol tradycyjnie już skierował w styczniu 2007 r. do wiernych diecezji opolskiej list pasterski poświęcony problematyce ekumenicznej i zachęcający do modlitwy w intencji jedności chrześcijan.

W pierwszą niedzielę Adwentu, tj. 2 grudnia 2007 r., w kościele seminaryjno-akademickim pw. św. Jadwigi Śląskiej w Opolu odbyła się XI Ekumeniczna Modlitwa Młodych. Myślą przewodnią były słowa: „Z Chrystusowym Krzyżem łatwiej” Modlitwie przewodniczył biskup opolski abp Alfons Nossol, który wygłosił do zgromadzonych homilię. Obecni byli duchowni Kościoła rzymskokatolickiego i Kościoła luterańskiego, klerycy Wyższego Seminarium Duchownego w Opolu oraz licznie zgromadzona młodzież z obu Kościołów.

6. Wykaz publikacji pracowników Instytutu

PIOTR JASKÓŁA

„Studia Oecumenica” 7 (2007), red. [...], Opole 2007, 406 s.

[...], *Laudacja z okazji nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Opolskiego J. Em. Ks. Kardynałowi Walterowi Kasperowi*, w: *Doctores Honoris Causa Universitatis Opoliensis*, Opole 2007, 11-18.

[..], *Laudatio zur Verleihung des Titels Doktor honoris causa der Universität Oppeln S.E. Walter Kardinal Kasper*, w: *Doctores Honoris Causa Universitatis Opoliensis*, Opole 2007, 19-26.

[..], *Biblijno-teologiczna perspektywa nadziei w Chrystusie*, w: *Crux Christi – spes nostra, Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Biskupowi Janowi Kopcowi z okazji 15-lecia święceń biskupich, 25-lecia prezbiteratu, 60-lecia urodzin*, Opolska Biblioteka Teologiczna 101, red. K. DOLA, N. WIDOK, Opole 2007, 103-113.

[..], *Duchowość ewangelicka*, w: *Ad Christianorum Unitatem Fovendam. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 30-lecia święceń biskupich, 50-lecia prezbiteratu oraz 75-rocznicy urodzin*, red. S. RABIEJ, Opole 2007, 187-197.

[..], *Luther-Akademie*, EK, t. 11, k. 239.

[..], *Marbeck (Marpeck) Pilgram*, EK, t. 11, k. 1215-1216.

[Rec.] *Dialog chrześcijan z wyznawcami innych religii za wzorem św. Franciszka z Asyżu*, red.: S.B. BRZUSZEK, Z.M. STYŚ, Warszawa – Rzym 2006, „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 13 (2007) 1, s. 72-73; toż „Studia Oecumenica” 7 (2007), 334-335.

[Rec.] ZYGFRYD GLAESER, *Eucharystia w dialogu. Wokół bilateralnych uzgodnień doktrynalnych Kościoła prawosławnego na temat Eucharystii*, Opole 2007, „Studia Oecumenica” 7 (2007), 343-347.

[Rec.] JAN GÓRSKI, *Nowy paradygmat misji. Teologia misji w świetle posynodalnych adhortacji kontynentalnych Jana Pawła II*, Warszawa 2006, „Studia Oecumenica” 7 (2007), 347-350.

[Rec.] MARCIN HINTZ, *Chrześcijańskie sumienie. Rozważania o etyce ewangelickiej*, Katowice 2006, „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 13 (2007) 1, 73-74; toż „Studia Oecumenica” 7 (2007), 351-352.

[Rec.] MARCIN HINTZ, *Etyka ewangelicka i jej wymiar eklezjalny. Studium historyczno-systematyczne*, Warszawa 2007, „Studia Oecumenica” 7 (2007), 353-357.

[Rec.] KRZYSZTOF LEŚNIEWSKI, „*Nie potrzebują lekarza zdrowi...*” *Hezychastyczna metoda uzdrawiania człowieka*, Lublin 2006, „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 13 (2007) 1, 27-30; toż „Studia Oecumenica” 7 (2007), 364-371.

[Rec.] JOHANNES OELDEMANN, *Die Kirchen des christlichen Ostens*, Paderborn 2006, 230 s., „Studia Oecumenica” 7 (2007), 371-372.

[Rec.] JAROSLAV PELIKAN, *The Christian Tradition. A History of the Development of Doctrine, volume 4: Reformation of Church and Dogma (1300-1700)*, „Studia Oecumenica” 7 (2007), 372-377.

[Rec.] *Teologia wiary. Teologia ks. Marcina Lutra i ksiąg wyznaniowych Kościoła Luterskiego*, red. M. UGLORZ, Bielsko-Biała 2007, „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 13 (2007) 1, 75-76; toż „Studia Oecumenica” 7 (2007), 381-383.

[..], *Jana Pawła II ekumeniczna wizja Kościoła* (Kraków, w druku)

STANISŁAW RABIEJ

Chemins de réconciliation en Europe, Colloquia Theologica 8, red. [..], Opole 2007, 125 s.

Ad Christianorum Unitatem Fovendam. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opol-

skiego z okazji 30-lecia święceń biskupich, 50-lecia prezbiteratu oraz 75-lecia urodzin, Opolska Biblioteka Teologiczna 100, red. [...], Opole 2007, 472 s.

[...], „Światło Chrystusa” w islamizowanej Europie. „Biuletyn Ekumeniczny” 36 (2007) nr 1, 46-56.

[...], *Kościół w jednoczącej się Europie*, w: *W czterdziestolecie Soboru Watykańskiego II. Refleksja Wydziału teologicznego KUL*, red. A. CZAJA, L. GÓRKA, J. PAŁUCKI, Lublin 2007, 257-267.

[...], *Réconciliation entre l'Ukraine et la Pologne dans le contexte d'EU*. w: *Chemins de réconciliation en Europe*, Colloquia Theologica 8, red. [...], Opole 2007, 75-84.

[...], *Próba biografii*, w: *Ad Christianorum Unitatem Fovendam. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 30-lecia święceń biskupich, 50-lecia prezbiteratu oraz 75-lecia urodzin*, Opolska Biblioteka Teologiczna 100, red. [...], Opole 2007, 15-19.

[...], *Europa – „kryształowym Pałacem”*, w: *Crux Christi – Spes nostra, Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Biskupowi Janowi Kopcowi z okazji 15-lecia święceń biskupich, 25-lecia prezbiteratu, 60-lecia urodzin*, Opolska Biblioteka Teologiczna 101, red. K. DOŁA, N. WIDOK, Opole 2007, 599-608.

[...], *Konferencja Episkopatu Polski wobec procesu integracji europejskiej (1989-2004)*, w: *Ideowe i prawne uwarunkowania integracji europejskiej*. red. E. KOZERSKA, Wrocław 2007, (w druku).

[...], *Między Berlinem a Warszawą*, „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego” 27 (2007) (w druku).

[...], *Laudacja z okazji nadania tytułu doktora honoris causa przez Uniwersytet Opolski Professorowi Hans-Gert Pötteringowi*, w: *Doctores Honoris Causa Universitatis Opoliensis*, Opole 2007, 31-46; toż, „Studia Oecumenica” 7 (2007), 65-76.

[Rec.] J. KULSKA, *Stolica Apostolska w międzynarodowych stosunkach kulturalnych od Jana XXIII do Jana Pawła II*, Studia i monografie nr 379, Opole 2006, 301 s., „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 13 (2007) 1, 68-69.

[Rec.] *Phenomena of Crisis. The Paschal Dimension of Suffering*, red. E. KOTKOWSKA, G. PI-SKORZ, K. RETYCKA, T. WĘCLAWSKI, M. WIERTLEWSKA, Poznań 2006, 300 s., „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 13 (2007) 1, 70-71.

[Rec.] M. LIS, *Figury Chrystusa w „Dekalogu” Krzysztofa Kieślowskiego*, Opolska Biblioteka Teologiczna 94, Opole 2007, 189 s., „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 13 (2007) 2 – w druku.

ZYGFRYD GLAESER

[...], *Eucharystia w dialogu. Wokół bilateralnych uzgodnień doktrynalnych Kościoła prawosławnego na temat Eucharystii*, Opole 2007, 366 s.

[...], *Pochodzenie Kościoła w świetle dokumentów dialogu prawosławno-starokatolickiego*, w: *Ad Christianorum Unitatem Fovendam. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 30-lecia święceń biskupich, 50-lecia prezbiteratu oraz 75-lecia urodzin*, Opolska Biblioteka Teologiczna 100, red. S. RABIEJ, Opole 2007, 141-148.

[...], *Apostolskość Kościoła w świetle dokumentów dialogu prawosławno-starokatolickiego na forum światowym*, w: *Crux Christi – Spes nostra, Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Biskupowi Janowi Kopcowi z okazji 15-lecia święceń biskupich, 25-lecia prezbiteratu, 60-lecia urodzin*, Opolska Biblioteka Teologiczna 101, red. K. DOLA, N. WIDOK, Opole 2007, 437-447.

[...], *Ekumenizm na Śląsku Opolskim w kontekście przesłania Pierwszego Synodu Diecezji Opolskiej (2002-2005)*, w: *Ekumenizm w duszpasterstwie parafialnym*, red. J. BUDNIAK, Katowice 2007, 116-133.

[...], *Skąd pochodzi*, w: *Światło ze Śląska. 750. rocznica śmierci św. Jacka*, red. B. PIETYRA, K. KUKOWKA, Katowice 2007, 31-41.

[...], *Samoświadomość Kościoła katolickiego w kontekście jego ekumenicznego zaangażowania*, „*Studia Oecumenica*” 7(2007), 133-145.

[...], *Ekumeniczna wizja Soboru Watykańskiego II*, w: *Dziedzictwo Soboru. Wykłady otwarte w Centrum Edukacyjnym im. Jana Pawła II w Gliwicach w roku akademickim 2005/2006*, red. K. WOLSZA, Opole 2007.

[...], *Zur Bedeutung des Begriffs „Schwesterkirchen„ in den katholisch-orthodoxen Beziehungen*, RT KUL (2007) z. 7, (w druku).

Interkomunia (Worcester 1967), tłum. [...], w: [...], *Eucharystia w dialogu. Wokół bilateralnych uzgodnień doktrynalnych Kościoła prawosławnego na temat Eucharystii*, Opole 2007, s. 226-229.

Wspólna deklaracja na temat Eucharystii (Worcester 1969), tłum. [...], w: *tamże*, 229-230.

Odpowiedź na dokument z Monachium (Jamaica, NY 1983), tłum. [...], w: *tamże*, 230-233.

Wspólna deklaracja na temat dokumentu z Limy (Douglaston, NY 1984), tłum. [...], w: *tamże*, 233-234.

Wspólna deklaracja na temat soborowości i prymatu w Kościele (Brighton 1989), tłum. [...], w: *tamże*, 235-237.

Eucharystia jednego Kościoła. Liturgiczna tradycja i kościelna wspólnota (Bonn 1989), tłum. [...], w: *tamże*, 237-252.

Sakramenty (mysteria) kościelnej inicjacji (1997), tłum. [...], w: *tamże*, 252-253.

Rzymski prymat w communio Kościołów (1991), tłum. [...], w: *tamże*, 254-255.

Prawosławna obecność w Szwajcarii – wskazania pastoralne: Praktyczne problemy w duszpasterskim i w sakramentalnym posługiwaniu (1991), w: tłum. [...], w: *tamże*, 255-257.

Deklaracja Moskiewska (Moskwa 1976), tłum. [...], w: [...], *tamże*, 266-268.

Wspólna deklaracja na temat chrześcijańskiej inicjacji (1983), tłum. [...], w: *Eucharystia w dialogu*, 282.

Wspólna deklaracja na temat Eucharystii (1988), tłum. [...], w: *tamże*, 282-286.

Słowo i sakramenty (mysteria) w życiu Kościoła (Damaszek 2000), tłum. [...], w: *tamże*, 288-290.

Mysteria/sakramenty jako środki zbawienia (Oslo 2002), tłum. [...], w: *tamże*, 291-293.

Chrzest i namaszczenie (bierzmowanie, Z.G.) jako sakramenty wprowadzające w Kościół (Durau 2004), tłum. [...], w: *tamże*, 293.

- Święta Eucharystia w życiu Kościoła* (Bratysława 2006), tłum. [...], w: *tamże*, 294-299.
- Pierwsza konsultacja teologiczna* (Sinappi 1970), tłum. [...], w: *tamże*, 299-301.
- Druga konsultacja teologiczna* (Zagorsk 1971), tłum. [...], w: *tamże*, 301-302.
- Szosta konsultacja teologiczna* (Leningrad 1983), tłum. [...], w: *tamże*, 302-303.
- Eucharystia. Zaangażowanie Kościoła dla dobra ludzkiej społeczności* (Leningrad 1976), tłum. [...], w: *tamże*, 306-307.
- Objawienie Boże a historia* (Brookline 1969), tłum. [...], w: [...], *Eucharystia w dialogu*, 307-308.
- Eucharystia* (Zagorsk 1973), tłum. [...], w: *tamże*, 309-314.
- Ofiara Chrystusa i ofiara chrześcijan* (Arnoldshain 1976), tłum. [...], w: *tamże*, 314-318.
- Wspólne sprawozdanie skierowane do przewodzących Rosyjskiemu Kościołowi Prawosławnemu oraz EKD na temat aktualnego stanu bilateralnego dialogu teologicznego* (1995), tłum. [...], w: *tamże*, 318-319.
- Eucharystia i urząd kapłański* (Bonn 1978), tłum. [...], w: *tamże*, 320.
- Przepowiadanie Ewangelii i celebrowanie świętej Eucharystii* (Kavala 1984), tłum. [...], w: *tamże*, 320-321.
- Sakramenty Kościoła w „Confessio Augustana” i w prawosławnych podręcznikach XVI i XVII w.* (Jassy 1980), tłum. [...], w: *tamże*, 321-322.
- Chrzest i Eucharystia* (Eisenach 1984), tłum. [...], w: *tamże*, 322-324.

ANDRZEJ CZAJA

- [...], *O swojej teologii*, w: *Teologu polski, co sądzisz o swojej twórczości?*, oprac. i red. S.C. NAPIÓRKOWSKI, Niepokalanów 2007, 72-78.
- [...], *Prezentacja zamysłu świętowania 40. rocznicy zakończenia Vaticanum II*, w: *W czterdziestolecie Soboru Watykańskiego II. Refleksja Wydziału Teologii KUL*, red. A. CZAJA, L. GÓRKA, J. PAŁUCKI, Lublin 2007, 13-16.
- [...], *Czy Kościół traci na wyznaniu swoich grzechów?* *Więź* 50 (2007) nr 7, 46-53.
- [...], *Duch Święty w dokumentach Soboru Watykańskiego II. Próba ukazania bogactwa myśli*, w: *Scio cui credidi. Księga Pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Mariana Ruseckiego w 65. rocznicę urodzin*, red. I.S. LEDWOŃ I IN., Lublin 2007, 623-632.
- [...], *Naczelna zasada i przewodnie idee teologii Josepha Ratzingera*, „Forum Teologiczne” 8 (2007), 5-18.
- [...], *Człowiek w ramionach Bożego miłosierdzia*, w: *Ad Christianorum Unitatem Fovendam. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 30-lecia święceń biskupich, 50-lecia prezbiteratu oraz 75-rocznicy urodzin* (Opolska Biblioteka Teologiczna 100), red. S. RABIEJ, Opole 2007, 71-81.

[...], *Wyznawać moc Ducha w historii. Myśl papieża Benedykta XVI*, w: *Crux Christi – spes nostra, Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Biskupowi Janowi Kopcowi z okazji 15-lecia święceń biskupich, 25-lecia prezbiteratu, 60-lecia urodzin*, Opolska Biblioteka Teologiczna 101, red. K. DOLA, N. WIDOK, Opole 2007, 183-193.

[Rec.] A. SCHOTTEK, *Ujęcie ruchu ekumenicznego w pismach Alojzego Kleina. Studium teologiczno-historyczne*, Opole 2006, 199 s., „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 13 (2007) 1, 38-40; toż „Studia Oecumenica” 7 (2007), 377-381.

JÓZEF URBAN

[...], *Przedmowa* w: G. IGNATOWSKI, *Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich Nostra aetate w świetle wypowiedzi Ojców Soboru Watykańskiego II*, Katowice 2007.

[...], *Nowe elementy w teologii misji i perspektywy misjologii*, (w druku).

[...], *Dialog międzyreligijny w świetle Soboru Watykańskiego II*, (w druku).

[...], *Manipulacje w sektach?*, (w druku; broszura na temat sekt wydawana przez Komendę Wojewódzką Policji w Opolu).

G. GÄDE, *Interiorizm – propozycja wyjścia z religijno-teologicznej ślepej uliczki*, tłum. [...], „Studia Oecumenica” 7 (2007), 217-234.

RAJMUND PORADA

„Studia Oecumenica” 7 (2007) sekr. [...], Opole 2007, 406 s.

[...], *Rozumienie ‘episkopé’ w dialogu ekumenicznym*, w: *Ad Christianorum Unitatem Fovendam. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 30-lecia święceń biskupich, 50-lecia prezbiteratu oraz 75-lecia urodzin*, Opolska Biblioteka Teologiczna 100, red. S. RABIEJ, Opole 2007, 337-352.

[...], *Lutra teologia krzyża jako podstawa ekumenicznego paradygmatu*, w: *Crux Christi – Spes nostra, Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Biskupowi Janowi Kopcowi z okazji 15-lecia święceń biskupich, 25-lecia prezbiteratu, 60-lecia urodzin*, Opolska Biblioteka Teologiczna 101, red. K. DOLA, N. WIDOK, Opole 2007, 87-101.

[Rec.] J.M. LIPNIAK, *Ekumeniczne usprawiedliwienie podzielonych grzeszników. Recepcja „Wspólnej deklaracji w sprawie nauki o usprawiedliwieniu” w teologii katolickiej*, Świdnica 2006, 358 s., „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 13 (2007) 1, 30-33.

[Rec.] S.B. BRZUSZEK, *Żyjmy duchem Asyżu. Przesłanie Jana Pawła II*, Warszawa 2007, 48 s., „Studia Oecumenica” 7 (2007), 333-334.

[Rec.] *Ecumenismo come conversione. Omaggio a Tecla Vetralli* (Rivista „Studi Ecumenici”, numero speciale 15), a cura di P. SGROI, R. GIRALDO, Venezia 2007, 493 s., „Studia Oecumenica” 7 (2007), 336-343.

[Rec.] M.PH. LAROCHE, *Mały Kościół. Mistyczna przygoda małżeństwa*, tłum. J. Grzegorzczak, Hajnówka 2006, 79 s., „Studia Oecumenica” 7 (2007), 359-364

Ekumeniczne nowości wydawnicze, oprac. [...], „Studia Oecumenica” 7 (2007), 385-388.

NORBERT PIOTR WONS

[..], *Biskupi Europy w służbie mniejszościom narodowym i etnicznym*, w: *Ad Christianorum Unitatem Fovendam. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 30-lecia święceń biskupich, 50-lecia presbiteratu oraz 75-rocznicy urodzin*, red. S. RABIEJ, Opole 2007, 441-456.

Oprac. Rajmund Porada